

Безопасност и здраве при работа в училищните програми — дейности на държавите-членки

Резюме на доклада (1)

Един от начините за утвърждаване на образованието по проблемите на безопасността и здравето при работа в училищата и коледите е неговото институционализиране чрез въвеждане на проблематиката в учебните програми. Настоящият доклад се спира на това как държавите-членки интегрират образованието по въпросите на риска и на безопасността и здравето при работа в националните учебни планове.

Наблюдава се **значителен напредък и провеждане на голям обем от дейности** както в основната, така и в средната образователна степен на училищното образование по отношение на осъществяваните и планирани дейности в отделните държави-членки. Прилагат се следните похвати за въвеждане на проблематиката за безопасност и здраве при работа на равнище учебна програма:

- законови изисквания;
- доброволни занимания в рамките на учебната програма;
- насоки и средства в подкрепа на законовите изисквания и доброволните занимания в рамките на учебната програма;
- официални препоръки;
- национални насоки и средства в случаите на несъществуващи учебни програми;
- рекламни кампании в подкрепа на гореизброените дейности;
- прилагане на подходи, подчинени на принципа за безопасни и здравословни училища.

Сътрудничеството в сферата на образованието на европейско равнище води до постепенно сближаване на програмите по основните образователни предмети и на образователните цели в училищата във всички държави-членки. Образованието по въпросите на риска и безопасността и здравето при работа не се разглежда като самостоятелен учебен предмет; вместо това се използват различни възможности за включването на тази проблематика в образователните цели на други подходящи предмети от училищната програма като природни науки,

физическо и здравно образование и гражданско възпитание. Затова е важно да се разработят образователни цели, свързани с риска и безопасността и здравето при работа, за основните предмети от учебната програма за различните възрасти.

При въвеждането на образованието по въпросите на риска и на безопасността и здравето при работа в учебните програми се прилага много активно подходът на **партньорство** с различни институции, ангажирани с тази проблематика, като органи по въпросите на безопасността и здравето при работа, образователни министерства и национални училищни инспекторати. Тъй като националните образователни програми се променят и развиват, органите по въпросите на безопасността и здравето при работа също трябва да бъдат в състояние да влияят върху развитието на процеса на равнище предложения.

В подкрепа на преподавателската работа на национално и регионално равнище отделните държави-членки са разработили множество **иновативни средства**. Средствата и учебните планове, които са свързани с учебната програма, ще имат най-голяма практическа стойност.

В някои държави-членки, например Швеция, се прилагат **интегрирани подходи**, при които образованието по въпросите на риска се свързва с безопасна учебна среда за учители и ученици, а също и с проблемите на ученическото здраве. Съществуват инициативи в подкрепа на образованието по въпросите на риска в училищата, като едновременно с това се предоставя подкрепа на училищата за подобряване на безопасността в училищните сгради. Учениците могат да бъдат активно ангажирани с проблемите на училищната безопасност, например чрез излъчване на представители по въпросите на училищната безопасност — в някои държави-членки съществува подобно законово изискване — и участие на самите ученици в определянето на вредните фактори на училищната среда.

Макар учителите да разполагат с отлични помощни средства, твърде малко внимание се отделя на **тяхната самоподготовка**. Общопризнат е фактът, че на учителите им е необходима подготовка относно начините, по които да поднесат образованието по проблематиката на риска; ако не са подготвени, а образованието по въпросите на риска е само един от възможните варианти за избор от учебната програма, може да не изявят желание да се опитват да преподават тази материя и да предпочетат теми, при които се чувстват по-уверени, дори и когато са снабдени с подходящи помагала. Затова трябва да се провеждат обучения на работещите учители, а образованието по въпросите на риска и на безопасността и здравето при работа трябва да стане част от програмите на курсовете за подготовка на учители в бъдеще. Това обучение е необходимо на учителите във всички образователни степени.

Най-голямото предизвикателство е да се внедри проблематиката, свързана с безопасността и здравето при работа, в **университетското образование** с цел достигането ѝ до бъдещите инженери, архитекти, здравни професионалисти, бизнесмени, мениджъри и др. Включването на въпросите на безопасността и здравето при работа в университетските

(1) Безопасност и здраве при работа в учебната програма: изисквания и дейности на държавите-членки <http://osha.europa.eu/publications/reports/TE3008521ENC/view>

курсове остава най-слабо разработената сфера поради различни причини, свързани не на последно място и с по-голямата автономност на висшите учебни заведения. Провеждат се дейности по включването на безопасността и здравето при работа в съответни курсове, например при подготовката на инженерите или бизнесмените, но често това зависи от интереса на отделните университетски преподаватели или на отделни „ентузиастични“ в рамките на професионални организации. Преподавателите трябва да бъдат убеждавани в необходимостта от включване на проблематиката за безопасността и здравето при работа в учебните планове. Те се нуждаят и от подходящи материали. Независимо от това обаче не липсват примери за добра практика, особено в сферата на инженерните науки.

Примери за ученическа компетентност и учебни предмети, свързани с образование по въпросите на риска

Примери за лична и социална компетентност

- придобиване и демонстриране на умения, свързани с безопасността;
- поемане на отговорност;
- способност да се поиска помощ;
- развиване на увереност за даване на съвети;
- справяне с безполезни стереотипи и напрегнати ситуации;
- разпознаване на риска и избор на по-безопасни възможности.

Примери за здравна компетентност

- умения за оказване на първа помощ;
- насърчаване на здравословен начин на живот.

Примери за граждански умения

- разбиране на необходимостта от правила;
- участие в изработването и промяната на правилата;
- проучване и разглеждане на актуални въпроси от местно значение;
- разглеждане на социални и морални проблеми;
- участие във вземането на решения.

Примери за професионално обучение

- срещи и разговори с лица с различни трудови ангажименти и умения;
- определяне на собствените умения и постижения;
- обмисляне на начини за по-нататъшно развиване на тези умения.

Примери за компетентност в образованието по въпросите на риска, например като част от практически учебни предмети

- познания за вредните фактори, рискове и контрола на риска;
- разпознаване на вредните фактори, оценка на последващите рискове и предприемане на стъпки за контролиране на собствените рискове и рисковете за другите;
- използване на информация за оценка на непосредствения и натрупан риск;
- управление на средата с оглед да се гарантират собственото здраве и безопасност и здравето и безопасността на другите;
- обясняване на предприеманите стъпки за контрол на риска.

Факторите за успешно въвеждане на безопасността и здравето при работа в учебните програми включват:

- поемане на ясен ангажимент и предоставяне на съответни помагала;
- определяне на цели за включване на образованието по въпросите на безопасността и здравето при работа в националната стратегия за безопасност и здраве при работа;
- основни дейности, за да се проучи какво се случва в действителност, какво може реално да бъде постигнато, кои са най-добрите решения и т.н.;
- изграждане на тясно сътрудничество с образователните институции и особено с органите, които разработват учебните програми;
- определяне на възможностите в учебната програма и търсене на начини да ѝ се повлияе при нейната промяна и развитие;
- разработване на предложения и инициативи за основната учебна програма и на съвременни политики и методики на преподаване, включително интегриране на образованието по въпросите на риска в задължителната и незадължителна учебна програма; ключови области на интегриране са рамковите параметри на личното, здравно и социално образование и гражданско възпитание; образованието по въпросите на риска също трябва да се въведе в училищата, насърчаващи здравното образование (програми за „здравословни училища“);
- разработване на образователни цели за безопасност и здраве при работа и образование по въпросите на риска за съответните учебни предмети в рамките на учебното съдържание, съобразени с възрастта и способностите на децата и младежите; фокусиране на образователните цели върху формирането на разбиране за риска, включително и разпознаване на вредните фактори, оценка на риска и изграждане на информирано, по-безопасно поведение;
- предоставяне на подходящи помагала за образование по въпросите на риска и на безопасността и здравето при работа, съобразени с учебните предмети и възрастта на учениците;
- осигуряване на професионално развитие в образованието по въпросите на риска за учители и друг вид обучаващи; необходимо е провеждане на обучения на учители на всички равнища като част както от професионалното развитие на действащите учители, така и от програмите за подготовка на бъдещи учители; отчитане на потребностите на други ангажирани с образованието лица, като заетите с училищното управление и родителите;
- разработване на квалификация за безопасност и здраве при работа на училищно равнище, която да се вписва в системата за училищна квалификация;
- разработване на партньорства с ключови фактори за насърчаване на образованието по въпросите на риска с цел постигане на последователен подход и избягване на дублирането на дейностите;
- пилотни инициативи и проследяване и оценка на отбелязания напредък;
- обмяна на опит и участие в мрежи;
- поставяне на образованието по въпросите на риска в контекста на цялостен училищен подход по отношение на безопасността и риска; подходът трябва да обхваща както безопасната учебна среда за учениците, така и здравето и безопасността на училищния персонал; свързване, на свой ред, с инициативите за „здравословни училища“.

Допълнителна информация

Допълнителна информация относно въвеждането на безопасността и здравето при работа в учебните програми можете да откриете на адрес: http://osha.europa.eu/priority_groups/young_people

Европейска агенция за безопасност и здраве при работа

Gran Vía, 33, E-48009 Bilbao
Tel. (+ 34) 94 479 43 60, Fax (+ 34) 94 479 43 83
E-mail: information@osha.europa.eu

© Европейска агенция за безопасност и здраве при работа. Възпроизвеждането е разрешено при посочване на източника. Printed in Belgium, 2008 г.

Преводът е предоставен от Центъра за преводи (Люксембург), въз основа на английският оригинал на текста.

<http://osha.europa.eu>